

ВОЛОДИМІР СВЯТОСЛАВІЧ, Володимир-Василій Святославич Святий (р.н. невід.—15.07.1015) — князь новгородський (від 969) і київ. (бл. 980). Позашлюбний син київ. кн. *Святослава Ігоревича* та *Малуші* (здогадно, доньки древлянського кн. *Мала*) — ключниці матері Святослава княгині *Ольги*. Н., ймовірно, в Києві. Був багато разів одружений. 1-ша дружина — донька полоцького кн. Рогволода *Рогнеда* (шлюб — бл. 978, п. 1000); наступні — грекinya, вдова його брата *Ярополка Святославича* (шлюб — 978, р. с. невід.); чеська княжна *Малфріда*, донька чеського кн. (шлюб — 980, п. бл. 1000); грец. принцеса *Анна*, донька візант. імп. Романа II (шлюб — 989, п. 1011); імена ін. дружин у літописі не згадані. Згідно з «*Повістю временних літ*», В.С. мав 12 синів і 9 доньок.

Кн. Святослав перед тим, як вирушити в свій останній похід до Болгарії 969, посадив трьох своїх синів намісниками в трьох центрах Рус. д-ви: старшого Ярополка Святославича — в Києві, молодшого *Олега Святославича* — в *Овручі*, центрі недавно приєднаної Дrevлянської землі, В.С. — в *Новгороді Великому*. Правителем при малолітньому В.С. був його дядько по матері *Добриня*. Після смерті Святослава (весна 972) його сини відчули себе незалежними один від одного у своїх землях. Верховної влади на Русі не було. 977 Ярополк вирішив підкорити Олега. У битві біля валів *Овруча* Олег загинув. Не чекаючи, коли Ярополк піде на нього, В.С. попрямував «за море», до Скандинавії, де набрав дружину з *варягів*. Потім повернувся до Новгороду, вигнав посадника, якого встиг посадити там Ярополк, і оголосив останньому війну. Перш ніж рушити на Київ, В.С. підкорив своїй владі союзне Ярополку Полоцьке князівство, усунувши полоцького кн. Рогволода і силоміць одружившись з його донькою Рогнедою. Коли В.С. таки рушив на Київ, Ярополк не зважився дати йому бій, втік із Києва і зачинився у невеликій фортеці Родень (див. *Княжа гора*) поблизу м. *Канів*, у гирлі р. Рось (прит. Дніпра). В.С. обложив Ярополка. В Родні почався голод, і Ярополк прибув до В.С. на переговори, де був убитий двома варягами, що служили В.С. Невдовзі В.С. вокняжився в Києві, ставши єдиновладним государем Русі. У роки князювання В.С. завершилося в заг. рисах об'єднання Давньорус. д-ви — *Київської Русі*.

Своє князювання в Києві В.С. розпочав з реформ. Спочатку взявся за ідеологічну систему Русі — *язичництво*. На зміну численним культам слов'ян. і неслов'ян. божеств за наказом В.С. було запроваджено пантеон з 6 богів на чолі з громовержцем *Перуном*, про що «*Повість временних літ*» оповідає під 980. Утім, дехто з істориків (напр., *Г.Ловмянський*) вважає, що насправді В.С. увів не пантеон божеств, а культ єдиного язичницького бога Перуна, чим виявив потяг до монотеїзму. Князь приєднав (чи повернув до складу д-ви) союзи сх.-слов'ян. племен і племінні князівні: хорватів і *дулібів* (981), *в'ятчів* (982), *радичів* (984) та ін. Пізніше В.С. провів адм. реформу, замінивши у центрах осн. рус. земель племінних вождів (що здавна сиділи там і постійно прагнули до автономії) на *посадників* — своїх синів і довірених *бояр*. Внаслідок цього була забезпечена територіальна єдність д-ви. Реформував законодавство, доповнивши й розвинувши відповідно до вимог часу старий «*Закон Руський*». Новий, також усний, правовий кодекс одержав назву «*Закон земляний*». Далі князеві довелося знову звернутися до реліг. справ. Язичницька релігія не забезпечувала підтримки держ. владі, а її служителі-жерці змагалися з князем за вплив на нас. і нагромаджували багатства, загрожуючи перетворитися у могутню і незалежну від влади касту. Тому В.С. у серед. 980-х рр. почав схилитися до однієї з світових релігій — *християнства*, служителі якого були вірними слугами государів і провідниками їхньої політики. 986 у *Візантії* спалахнув заколот земельних магнатів проти імп. *Василія II* Болгаробійця. Він звернувся по допомогу до В.С. Князь пообіцяв допомогти, але зажадав за це руку сестри імператора, Анни. Спочатку Василій II відмовив, та коли заколот став загрожувати існуванню самої Македонської династії, погодився. Він поставив умову, щоб київ. князь охрестився, що й було виконано. Коли ж надіслане рус. князем військо допомогло імператорові приборкати заколотників, той підступно порушив гол. умову рус.-візант. угоди: відмовив В.С. у шлюбі з сестрою. Щоб примусити Василія II виконати угоду, В.С. влітку 989 обложив візант. м. *Херсонес Таврійський* (Корсунь) у Криму і восени здобув його. Імператорові довелося прислати сестру до Херсонеса, де переможець узяв з нею шлюб, а місто повернув Візантії як викуп за наречену. Навесні 990 В.С. з дружиною прибув до Києва і почав енергійно насаджувати християнство.

Володимир Святославич.
Малюнок 17 ст.

В.С. докладав великих зусиль до розбудови Києва. За його правління збудовано гол. храм Русі — *Десятинну церкву* Богородиці (996) та *Володимира місто*.

В останні роки життя проти В.С. піднялися його небіж та син: 1012 *Святополк Ярополчич* (кн. турівський «Окаянний»); був кинутий батьком до київ. в'язниці, а 1014 Ярослав (див. *Ярослав Мудрий*); був посадником у Новгороді). В розпалі підготовки походу проти Ярослава на Новгород В.С. раптово помер.

Літ.: *Завитневич В.З.* Владимир Святой как политический деятель. К., 1988; *Толочко П.П.* Володимир Святий. Ярослав Мудрий. К., 1996; *Карпов А.* Владимир Святой. М., 1997.

М.Ф. Котляр.